

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดกำแพงเพชร

สอบถามข้อมูลการเกษตร

ไ้ร่เนาสวนผสม ได้ที่

สำนักงานเกษตรอำเภอ

ทุกแห่ง

วัตถุประสงค์ ของการทำไร่เนาสวนผสม

1. เพื่อเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือนของเกษตรกรอย่างต่อเนื่องจากกิจกรรมการปลูกพืชหมุนเวียนหลายชนิดหรือ จากการผสมผสานกิจกรรมทั้งพืช สัตว์ ประมง
2. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรที่ดิน ทุน แรงงาน อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อลดความเสี่ยงในการดำเนินกิจกรรมการเกษตรจากภัยธรรมชาติและความผันผวนของราคาผลผลิตเพื่อให้เกษตรกรสามารถตัดสินใจ เลือกกิจกรรมการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่
4. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรประกอบอาชีพตามวิชาการเกษตรแผนใหม่ ทั้งด้านการผลิตและการจำหน่าย โดยยึดหลักปรับปรุงคุณภาพผลผลิตลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วย มีรายได้ต่อเนื่องและกำไรสูงสุด
5. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรรู้จักวางแผนและงบประมาณการผลิตรวมทั้งจัดบันทึกและทำบัญชีไร่เนา

Download แผ่นพับ และ
E-Book

ด้านการเกษตรและสหกรณ์

จัดทำ

กลุ่มสารสนเทศ

การเกษตร

สำนักงานเกษตรและ

สหกรณ์จังหวัด

กำแพงเพชร

ไร่เนาสวนผสม

ไร่เนาสวนผสม เป็นการทำกิจกรรมการเกษตรหลายๆ อย่าง (ตั้งแต่ 2 อย่าง) เพื่อตอบสนองต่อการบริโภค และลดความเสี่ยงจากราคาผลผลิตและภัยธรรมชาติ ซึ่งกิจกรรมการเกษตรไม่จำเป็นต้องเกี่ยวกัน เช่น การเลี้ยงไก่ สุกร รวมกับการปลูกพืช การปลูกโกโก้แซมในสวนมะพร้าว การเลี้ยงปลาในร่องสวนไม้ผลหรือสวนผัก เป็นต้น

โดย สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดกำแพงเพชร

<https://www.opsmoac.go.th/kamphaengphet-home>

ไร่นาสวนผสม

เป็นการทำกิจกรรมการเกษตร หลาย ๆ อย่าง (ตั้งแต่ 2 อย่าง) เพื่อตอบสนองต่อการบริโภค และลดความเสี่ยงจากราคาผลผลิตและภัยธรรมชาติ ซึ่งกิจกรรมการเกษตรไม่จำเป็นต้องเกี่ยวเนื่องกัน เช่น การเลี้ยงไก่ สุกร รวมกับการปลูกพืช การปลูกโกโก้แซมในสวนมะพร้าว การเลี้ยงปลาในร่องสวนไม้ผลหรือสวนผัก หรืออาจมีการเกี่ยวเนื่องระหว่างกิจกรรมการผลิต โดยนำเศษเหลือของ กิจกรรมหนึ่งไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับอีกกิจกรรมหนึ่ง เช่น เศษพืชผักเป็นอาหารสุกร มูลสุกรเป็นอาหารปลาน้ำจืด บ่อปลาน้ำจืดเป็นต้น

ปัจจัยที่สำคัญในการทำไร่นาสวนผสม

- 1. ที่ดิน** เกษตรกรควรมีที่ดินเป็นของตนเองมากกว่าการเช่าเพราะการทำไร่นาสวนผสมมีการปลูกไม้ผล ซึ่งต้องใช้เวลาานกว่าจะได้ผลผลิต
- 2. แรงงาน** เกษตรกรควรใช้แรงงานในครอบครัวอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ เช่น การกระจายการใช้แรงงานตลอดปีการใช้แรงงานให้เหมาะสมกับวิทยาการ แผนใหม่ และวิทยาการพื้นบ้านให้ผสมกลมกลืนกันไป
- 3. ทุน** เกษตรกรต้องมีการใช้ทุนในรูปแบบของเงินสดโดยการซื้อปัจจัยการผลิตเท่าที่จำเป็นซึ่งเป็นการเริ่มต้นจากเล็กไปหาใหญ่ มีการหมุนเวียนการใช้ปัจจัยการผลิตจะช่วยลดต้นทุนการผลิตได้
- 4. การจัดการ** เกษตรกรต้องมีลักษณะการเป็นผู้จัดการมีหน้าที่ในการพิจารณาตัดสินใจ ในระบบการผลิตในไร่นา เช่น จะผลิตอะไร พืชหรือสัตว์หรือประมง จะผลิตที่ไหน จะผลิตโดยวิธีใด (ผลิตอย่างไร) ผลิตจำนวนเท่าไร จะผลิตเมื่อไหร่ กับใคร

๑ ไร่นาสวนผสม

การปรับเปลี่ยนสภาพพื้นที่นามาเป็นไร่นาสวนผสม (สภาพพื้นที่ลุ่ม)

เหตุผล

1. สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสมต่อการทำนาปีและนาปรัง
2. ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการทำนาปรัง
3. รายได้หลักจากอาชีพทำนาหรือกิจกรรมอย่างเดียวไม่เพียงพอ
4. การผลิตกิจกรรมการเกษตรเพียงชนิดเดียวอาจจะมีความเสี่ยงจากราคาผลผลิตและภัยธรรมชาติ
5. รายได้จากการทำไร่นาสวนผสมดีกว่าการทำนา และสามารถมีรายได้ต่อเนื่องในลักษณะรายวัน รายสัปดาห์รายเดือน และรายปีจากกิจกรรมที่หลากหลาย
6. มีการใช้ทรัพยากรหมุนเวียนและเกี่ยวเนื่องกันในระดับไร่นาเพื่อให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด
7. เป็นแหล่งอาหารและใช้สอยในครัวเรือน
8. เป็นการสร้างระบบนิเวศเกษตรภายในฟาร์มและชุมชนเพื่อให้เกิดความสมดุลทางธรรมชาติ

การปรับเปลี่ยนสภาพพื้นที่นาเป็นไร่นาสวนผสม (สภาพพื้นที่ดอน)

เหตุผล

1. สภาพบางพื้นที่เหมาะสมต่อการทำไร่นาสวนผสม และให้ผลตอบแทน ดีกว่าการทำนาหรือทำไร่เพียงอย่างเดียว
2. รายได้หลักจากอาชีพทำนาทำไร่หรือกิจกรรมอย่างเดียวไม่เพียงพอ
3. การผลิตกิจกรรมการเกษตรเพียงชนิดเดียวทำให้เกิดความเสี่ยงต่อ การผลิตเนื่องจากราคาผลผลิตแปรปรวนและเกิดภัยธรรมชาติ
4. รายได้จากการทำไร่นาสวนผสมดีกว่าการทำนา ทำไร่ และสามารถ มีรายได้ต่อเนื่อง ในลักษณะรายวัน รายสัปดาห์รายเดือน และรายปีจากกิจกรรม ที่หลากหลาย
5. มีการใช้ทรัพยากรหมุนเวียนและเกี่ยวเนื่องกันในระดับฟาร์ม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
6. เป็นแหล่งอาหารและใช้สอยในครัวเรือน
7. เป็นการสร้างระบบนิเวศเกษตรภายในฟาร์มและชุมชน เพื่อให้เกิดสมดุลทางธรรมชาติ

ข้อควรพิจารณา

1. แบ่งพื้นที่เพื่อการทำไร่นาสวนผสมในระยะแรกประมาณ 5 – 10 ไร่
2. หากสภาพพื้นที่ดอนให้ไถปรับพื้นที่ให้สม่ำเสมอ และจัดการพื้นที่ให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะทำไร่นาสวนผสมตามเงื่อนไขของกิจกรรมแต่ละชนิด
3. เกษตรกรมีพื้นที่เป็นของตนเอง
4. มีแหล่งน้ำและปริมาณน้ำเพียงพอในช่วงฤดูการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์
5. แรงงานครัวเรือนอย่างน้อย 3 คน
6. เกษตรกรเป็นคนขยันขันแข็งและมีความสนใจในกิจกรรมของไร่นาสวนผสม
7. ปลูกพืชแซมในไม้ผลไม้ยืนต้นและพื้นที่ขอบบ่อปลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด
8. พื้นที่บ่อปลาและโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ควรอยู่ใกล้บ้านและสะดวกต่อการถ่ายเทน้ำและของเสีย
9. พื้นที่บ่อปลาควรเก็บกักน้ำได้ประมาณ 6 – 8 เดือน ลักษณะดินควรเป็นดินเหนียวหรือดินเหนียวปนทราย

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

